

DE BELANGRIJKSTE OPDRACHT VOOR SCHOLEN

*Leesproblemen,
Laaggeletterdheid en Dyslexie*

DOOR ANNETTE ROETENBERG

Het percentage jongeren van 15 jaar met een taalachterstand is in de afgelopen jaren sterk toegenomen: van 11,5% in 2003 naar 24% in 2018 (OESO, PISA rapport). De achterstand wordt vaak al opgelopen in het basisonderwijs. Deze ontwikkeling is zorgelijk omdat jongeren met een taalachterstand een groot risico lopen om de laaggeletterden van de toekomst te worden. Tegelijkertijd zien we dat het aantal leerlingen met de diagnose ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) in het basisonderwijs (7,7%) en het aantal leerlingen en studenten met een dyslexieverklaring in het vervolgonderwijs (6-19%) boven de wetenschappelijk berekende verwachting van 3,6% ligt (CBS, 2016/RID, 2017).

Leerlingen die onterecht een dyslexieverklaring hebben zouden in de regel beter geholpen zijn met een preventieve aanpak van leesproblemen, goed leesonderwijs en extra leesondersteuning. Een verontrustend risico is dat er te weinig aandacht is voor verbetering van het leesonderwijs. Een grote hoeveelheid aan dyslexieverklaringen heeft een aantal negatieve gevolgen. Zo worden leerlingen waarbij de dyslexie terecht is vastgesteld mogelijk niet meer serieus genomen. Daarnaast zijn ook hoge kosten voor vergoede dyslexiezorg en het ontstaan van wachtlijsten belangrijke gevolgen van een teveel aan (onterechte) dyslexieverklaringen. Ten slotte blijkt uit onderzoek dat kinderen van welgestelde ouders veel vaker een dyslexieverklaring krijgen dan leerlingen van scholen in achterstandswijken of zwarte scholen (Inspectie van het Onderwijs, 2019, PO-raad in het Algemeen Dagblad, 2017). Een oneerlijke verdeling die leidt tot kansenongelijkheid.

OVER
ANNETTE
ROETENBERG

Annette Roetenberg is directeur Onderwijs & Zorg bij Lexima. Zij is o.a. verantwoordelijk voor onderwijsinhoudelijke zaken, projectmanagement, wetenschappelijk onderzoek en ze onderhoudt contacten met beroepsorganisaties.

Zij heeft ervaring met de diagnostiek en behandeling van leerlingen met lees- en spellingproblemen en is gespecialiseerd op het gebied van het inzetten van dyslexiesoftware.

KWALITEIT VAN DE ONDERSTEUNING

Door de vergoedingsregeling die van kracht werd in 2009, is de invulling van zorgniveau 1, 2 en 3 essentieel geworden voor een juiste doorverwijzing naar de vergoede zorg. Alleen als scholen zorgniveau 1, 2 en 3 correct uitvoeren kan de poortwachter doorsturen naar de vergoede diagnostiek en behandeling. Daarnaast is een goede invulling van de eerste drie zorgniveaus cruciaal voor een betrouwbare diagnose van dyslexie

Wat zegt de onderwijsinspectie?

"We denken dat scholen bij het lees- en spellingonderwijs meer nadruk kunnen leggen op kwaliteitsverbetering vanuit het perspectief van de zwakke lezers en spellers. Dat betekent dat scholen het besef moeten hebben dat zwakke lezers en spellers, meer nog dan andere leerlingen, behoefte hebben aan lessen met vakdidactisch handelen van hoge kwaliteit en voldoende oefening in de praktijk. Het betekent ook vroegtijdig scherp zicht krijgen op de aard van lees- en spellingproblematiek van leerlingen en afstemming van het onderwijs op die problemen. Directe feedback op de lees- en spellingprestaties biedt ook aanknopingspunten voor zwakke lezers en spellers." (Inspectie van het Onderwijs, 2019).

HET INZETTEN VAN EDUCATIEVE SOFTWARE

Dat alles vraagt nogal wat van de leerkracht. Educatieve software biedt hier een uitkomst. Want software die specifiek is ontwikkeld voor lees- en spellingproblematiek verschaft de mogelijkheden om tegemoet te komen aan de noodzaak van voldoende oefening, op maat afgestemd op de aard van de problemen die het kind ervaart en met ingebouwde directe feedback op de prestaties. De leerkracht kan de vorderingen analyseren in de rapportage van de software en waar nodig bijsturen of extra motiveren. Educatieve software wordt door scholen ingezet bij preventie, remediëren en compenseren van leesproblemen en dyslexie.

1. PREVENTIE

Eenmaal in groep 1 (en natuurlijk daarna)

draagt het onderwijs de primaire verantwoordelijkheid voor het aanleren van de lees- en spellingvaardigheid. De leerkracht van groep 1 en 2 krijgt direct te maken met leerlingen die enorm verschillen in hun taalvaardigheid en heeft de belangrijke taak achterstanden op te merken en aan te pakken. Het programma Bouw! wordt door duizenden scholen ingezet om achterstanden bij risicoleerlingen te voorkomen.

2. REMEDIËREN

Naast een gerichte preventieve aanpak is extra ondersteunen en remediëren op zorgniveau 2 en 3 van cruciaal belang in de integrale aanpak van leesproblemen. Remediëren hoort niet alleen plaats te vinden als voortraject op doorverwijzing naar zorgniveau 4. Maar ook bij leerlingen die in de behandeling zitten, de behandeling hebben afgerond of die 'te goed' zijn voor een dyslexiebehandeling, maar wel extra ondersteuning nodig hebben. Programma's die daarvoor ingezet kunnen worden zijn onder andere: Flits! Tutorlezen, Letterster, BLOON en Dexlex. Te vaak blijkt dat deze leerlingen tussen wal en schip terecht komen.

3. COMPENSEREN

Leerlingen met ernstige leesproblemen hebben daarnaast vanaf groep 5 baat bij het gebruik van compenserende softwareprogramma's, met als doel dat ze op hun eigen cognitieve niveau kunnen functioneren.

Als leerlingen de kans krijgen om te compenseren op het gebied van (technisch) lezen en (technisch) schrijven en ondersteuning krijgen op het gebied van studeren, zullen ze zich op hun eigen niveau kunnen ontwikkelen, worden achterstanden bij de zaakvakken vermeden, worden tal van faalervaringen voorkomen en zullen leerlingen meer gemotiveerd blijven.

INTEGRALE AANPAK LEESPROBLEMEN, LAAGGELETTERDHEID EN DYSLEXIE

Bij een integrale aanpak van leesproblemen, laaggeletterdheid en dyslexie ligt de focus op preventie, gericht op de volgende effecten:

- Het aantal leerlingen dat slecht presteert op lezen en/of spellen neemt af met tenminste 60%.

- Het aantal leerlingen dat de diagnose ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) krijgt neemt af tot maximaal de wetenschappelijk verantwoorde norm van ca. 4%.
- Leerlingen met hardnekkige problemen met lezen en/of spellen krijgen tijdig adequate compenserende voorzieningen om hen in staat te stellen onderwijs te volgen op hun intelligentieniveau, zodat schoolmoeheid en frustratie van talent worden voorkomen.

Scholen werken op deze manier systematisch aan een integrale aanpak voor het voorkomen van leesproblemen en dyslexie én het bieden

van hulp bij hardnekkige lees- en spellingproblemen. Het implementatieproces wordt volgens een beproefde methode geborgd. Bestuurlijk commitment in het kader van Passend Onderwijs én de samenwerking met gemeenten en behandelaars vormen belangrijke schakels in de integrale aanpak. Deze aanpak leidt ertoe dat software goed wordt geïmplementeerd en geborgd. Samenwerking tussen scholen, zorg en gemeenten zorgt voor commitment van alle actoren.

U kunt de literatuurlijst opvragen door een e-mail te sturen naar educatie@lexima.nl.

Kijk op YouTube de film: 'Integrale Aanpak Leesproblemen, Laaggeletterdheid en Dyslexie'

